

Από τους μύθους των φυλών της Νοτίου Αφρικής

4.1. Πώς το τσιτάχ έγινε γρηγορότερο

μια ιστορία των Βουσμάνων

Κάποτε ο Θεός αποφάσισε να βρει ποιο από τα ζώα που δημιούργησε ήταν το γρηγορότερο στο τρέξιμο. Έβαλε λοιπόν το Τσιτάχ να αγωνιστεί με την Τσεσέμπε, που είναι η γρηγορότερη από τις αντιλόπες. Εκείνο τον καιρό το Τσιτάχ είχε μαλακά πέλματα και καταλάβαινε ότι δεν θα το βοηθούσαν στο τρέξιμο. Έτσι δανείστηκε πέλματα από έναν άγριο σκύλο.

Πήγαν λοιπόν κάτω από ένα ψηλό μπαομπάμπ, γιατί από κει θα άρχιζε ο αγώνας. Ο ίδιος ο Θεός ήταν παρών και τους είπε ότι έπρεπε να τρέξουν στην πεδιάδα που απλωνόταν μπροστά τους, μέχρι να φτάσουν στον λόφο που

ήταν στην άλλη μεριά. Έτσι κι έγινε. Μόλις δόθηκε το σύνθημα, πήδηξαν μπροστά.

Στην αρχή η Τσεσέμπε πήγαινε μπροστά. Μάλιστα ήταν τόσο πιο μπροστά από το Τσιτάχ, που φαινόταν ότι θα κερδίσει. Ξαφνικά όμως - τι καταστροφή! Η Τσεσέμπε σκόνταψε σε μια πέτρα, έπεσε κι έσπασε το πόδι της.

Το Τσιτάχ τότε, αντί να συνεχίσει να τρέχει για να κερδίσει, σταμάτησε να βοηθήσει την αντίπαλό του.

Ο Θεός όταν το είδε αυτό, ευχαριστήθηκε τόσο πολύ, που έκανε στο Τσιτάχ ένα δώρο. Το έκανε το πιο γρήγορο ζώο στη γη. Κι επιπλέον το άφησε να κρατήσει τα σκληρά πέλματα που είχε δανείσει από τον άγριο σκύλο.

1. Συζητάμε στην τάξη:

- α. Γιατί έκαναν αγώνα δρόμου τα δύο ζώα;
- β. Τι δανείστηκε το Τσιτάχ;
- γ. Τι έπαθε η Τσεσέμπε;
- δ. Ποιο ήταν το δώρο που πήρε το Τσιτάχ και γιατί;

Το λέμε κι έτσι....

2. Συμπληρώνω τα κενά

- ο γρηγορότερος = ο πιο
- τα πέλματα = οι πατούσες
- τα δανείστηκε = ζήτησε να για λίγο
- ήταν παρών = ήταν εκεί
- δόθηκε το σύνθημα = τους το τρέξιμο για να
- σκοντάφτω = βρίσκω εμπόδιο στον δρόμο μου και

3. Βρίσκω από δύο επίθετα για το καθένα από τα δύο ζώα του μύθου.

- α. Το τσιτάχ ήταν και
- β. Η τσεσέμπε ήταν και

1. Συζητάμε στην τάξη, κρατώντας σημειώσεις στο τετράδιό μας:

Πώς γίνεται σήμερα ένας αγώνας δρόμου; (Ποιοι και πόσοι χρειάζονται; Πού γίνεται; Πώς αρχίζει; Πώς τελειώνει;)

4.2. Μια καμηλοπάρδαλη στον ουρανό

αρχαίος μύθος των Βουσμάνων

Οι Μπούσμεν λένε ότι στην αρχή ο Ήλιος δεν ήξερε καλά τον δρόμο του ουρανού.

Ευτυχώς όμως που η Καμηλοπάρδαλη είχε τη συνήθεια να κοιτάει με περιέργεια το καθετί. Ο Δημιουργός λοιπόν σκέφθηκε να της αναθέσει κάτι: να προσέχει τον Ήλιο να μην χαθεί.

Η Καμηλοπάρδαλη δέχτηκε κι έκανε τη δουλειά της τόσο καλά, που ο Ήλιος δεν ξαναχάθηκε. Ο Θεός ήταν πολύ ικανοποιημένος μαζί της και αποφάσισε να κάνει κάτι για να την ευχαριστήσει: Άλλαξε τη θέση μερικών αστεριών και τα έβαλε με τέτοιο τρόπο, που να σχηματίζουν μια Καμηλοπάρδαλη στον ουρανό. Αυτό μπορεί κανείς να το δει ακόμη και σήμερα. Οι Μπούσμεν τον σχηματισμό αυτόν τον ονομάζουν Tutwa, που στη γλώσσα τους θα πει Giraffe, δηλαδή Καμηλοπάρδαλη.

Όταν ταξιδεύουν τη νύχτα το Tutwa τους οδηγεί.

Άλλοι άνθρωποι πάλι ονομάζουν το Tutwa «Σταυρό του Νότου» - Southern Cross - και το έχουν κι αυτοί οδηγό στα ταξίδια τους.

1. Συζητάμε στην τάξη:

- α. Τι πρόβλημα είχε ο ήλιος και πώς τον βοήθησε η καμηλοπάρδαλη;
- β. Ποια ήταν η ανταμοιβή της;
- γ. Πώς βοηθάει σήμερα τους ανθρώπους ο Σταυρός του Νότου;

Ψάχνω και βρίσκω...

... ιστορίες για τον ήλιο και τη διαδρομή που ακολουθεί από παραμύθια και μυθολογίες.

Ξέρετε ότι...

... τον Νότιο Σταυρό ή Σταυρό του Νότου μπορεί κανείς να τον δει μόνο στο νότιο ημισφαίριο;

... ο Νότιος Σταυρός είναι ένας αστερισμός, δηλαδή μια ομάδα από λαμπερά αστέρια που βρίσκονται πάντα στην ίδια θέση;

... ο Σταυρός του Νότου υπάρχει στις σημαίες της Αυστραλίας, της Νέας Ζηλανδίας και των Δυτικών Σαμόα;

Ψάχνω και βρίσκω ονόματα άλλων αστερισμών.

1. Συζητάμε στην τάξη:

Σήμερα, όταν ταξιδεύουν οι άνθρωποι, τι τους βοηθάει να βρίσκουν το δρόμο τους;

4.3. Γιατί το τσακάλι έχει σημάδια

μια ιστορία των Οτεντότων

Το Τσακάλι ήταν ένα πονηρό ζώο που του άρεσε να βασανίζει τα άλλα ζώα με τα άσχημα αστεία του. Γι' αυτό ο Δημιουργός αποφάσισε να το τιμωρήσει. Μια μέρα λοιπόν εμφανίστηκε μπροστά του μεταμφιεσμένος σε μικρό αγόρι.

Το "αγόρι" έπεισε το Τσακάλι να το αφήσει ν' ανέβει στη ράχη του για να το βοηθήσει να βρει το χωριό του. Του είπε ότι είχε χαθεί και ότι ήταν κουρασμένο και δεν μπορούσε να περπατήσει άλλο. Του είπε ακόμη ότι, αν το βοηθούσε, όταν έφθαναν στο χωριό, θα του έδινε για αμοιβή ένα μικρό κατσικάκι.

Το Τσακάλι δέχθηκε, γιατί σκέφθηκε ότι θα μπορούσε να ξεγελάσει το αγόρι και να του δώσει όχι μόνο ένα κατσικάκι, αλλά όλο το κοπάδι.

Ξαφνικά όμως ένιωσε τα πόδια του παιδιού να του σφίγγουν τα πλευρά με μεγάλη δύναμη. "Είμαι ο Δημιουργός", φώναξε το αγόρι "και αυτή είναι η τιμωρία μου για όλες τις κακές σου πράξεις". Με μια μπάλα από φλόγα ο Θεός έβαλε φωτιά στην πλάτη του Τσακαλιού.

Το Τσακάλι άρχισε να παρακαλάει και να ζητάει συγγνώμη, αλλά ο Θεός είχε φύγει. Τρομαγμένο κυλίστηκε στη γη, ώσπου κατάφερε να σβήσει τη φωτιά. Ύστερα έφυγε φοβισμένο και ταπεινωμένο.

Γι' αυτό το Τσακάλι έχει μαύρα σημάδια σ' όλο του το σώμα και ασημένια "στάχτη" στην ράχη του: για να βλέπουν τα άλλα ζώα πως ο Θεός τιμωρεί τις κακές πράξεις.

1. Συζητάμε στην τάξη:

- α. Τι κακή συνήθεια είχε το τσακάλι;
- β. Τι υποσχέθηκε το «αγόρι»;
- γ. Πώς έγιναν τα μαύρα σημάδια στην πλάτη του τσακαλιού;

Ποιος μοιάζει σε ποιον;

Είναι τσακάλι, σ' αυτόν αναθέτουν όλες τις δύσκολες δουλειές: λέμε για κάποιον που έχει μεγάλες ικανότητες και τα καταφέρνει σε ό,τι κάνει.

2. Συμπληρώνω τις παρακάτω φράσεις με τις λέξεις της παρένθεσης: (σουπιά, παγόني, πονηρή αλεπού, σκυλί)

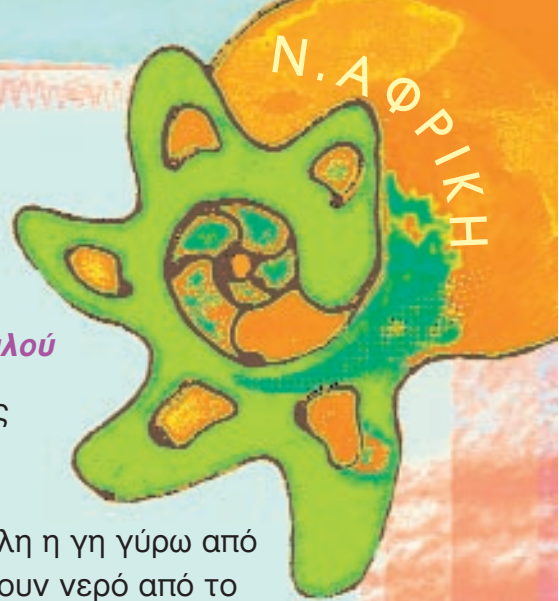
- α) – Είναι μια: ρωτούσε από δω, ρωτούσε από κει, μέχρι να καταφέρει να μάθει αυτό που ήθελε.
- β) – Είχε φορέσει τα καλά του ρούχα και καμάρωνε σαν το Ούτε που γύρισε να μας κοιτάξει.
- γ) – Μην κοιτάς που κάνει τον αθώο. Είναι αυτός μια
- δ) – Ο Σπύρος, όταν αποφασίσει να κάνει κάτι, δουλεύει σαν και δεν σταματάει μέχρι να τελειώσει.

Ψάχνω και βρίσκω...

... άλλες παρόμοιες ιστορίες για ζώα ή ανθρώπους που έκαναν κάτι κακό και μετά τιμωρήθηκαν.

4.4. Πώς η ζέβρα απέκτησε το ριγωτό της σώμα

μύθος των Ζουλού

Μια μέρα, πριν από πολλά χρόνια, ένας άγριος και μεγάλος Πίθηκος Μπαμπούνος κατέβηκε από τα δέντρα για να ζήσει στις όχθες του μεγάλου ποταμού Umfolozi. Πρώτα έφτιαξε το σπίτι του και ύστερα ανακοίνωσε σ' όλα τα άλλα ζώα ότι όλη η γη γύρω από το σπίτι του ανήκε σ' αυτόν και δεν μπορούσαν πλέον να πίνουν νερό από το ποτάμι. Μόνο αυτός είχε δικαίωμα να πίνει.

Μόνο ένα από όλα τα ζώα τόλμησε να φέρει αντίρρηση. Ήταν μια περήφανη κατάλευκη αρσενική ζέβρα, ο Dube.

Εκείνο τον καιρό οι ζέβρες ήταν κάτασπρες. Ο Dube ήταν περήφανος και γενναίος και θα έπρεπε τώρα να παλέψει με τον άγριο και εξασκημένο από πολλές μάχες Πίθηκο.

"Ο χαμένος" - είπε ο Πίθηκος - "θα πάει να ζήσει στον άγονο λόφο που είναι από την άλλη μεριά του ποταμού". Και όρισε τη μονομαχία για την άλλη μέρα το πρωί.

Η μονομαχία κράτησε πολύ και ήταν σκληρή. Και τα δύο ζώα πάλεψαν με όλη τους τη δύναμη χρησιμοποιώντας τα όπλα που ο Δημιουργός τους είχε δώσει. Ο Πίθηκος όμως φαινόταν να κερδίζει. Σε μια στιγμή ο Dube έπεσε ανάσκελα πάνω στην φωτιά, σε δύο μεγάλα ξύλα. Οι φλόγες τύλιξαν το άσπρο του κορμί καίγοντας το τρίχωμά του. Ο δυνατός πόνος του έδωσε τέτοια δύναμη, που πήδησε ψηλά και κλώτσησε τόσο δυνατά τον Πίθηκο, ώστε τον προσγειώσε μακριά, πάνω στις πέτρες. Γι' αυτό ο Πίθηκος έχει ένα φαλακρό μπάλωμα στα οπίσθιά του!

Όμως και τα αναμμένα ξύλα που έκαψαν το σώμα του Dube άφησαν για πάντα μαύρες λουρίδες πάνω στο κάτασπρο σώμα του. Αλλά είχε νικήσει πια και, από τότε όλα τα ζώα μπορούσαν να πίνουν νερό από το ποτάμι. Οι Ζέβρες είναι περήφανες για το ριγωτό τους σώμα, ζουν στις πεδιάδες και πηγαίνουν στο ποτάμι όποτε θέλουν, ενώ οι Πίθηκοι έχουν απομονωθεί και ζουν πάνω στους άγονους λόφους.

1. Συζητάμε στην τάξη:

- α. Γιατί διαφώνησε η ζέβρα με τον μπαμπούινο;
- β. Πώς πήραν τα δύο ζώα τη μορφή που έχουν σήμερα;

2. Βρίσκω τα αντίθετα και τα ενώνω: (Προσοχή! Δύο λέξεις της πρώτης στήλης έχουν το ίδιο αντίθετο)

φέρνω αντίρρηση
 άγονος λόφος
 προσγειώνω
 αναμμένα ξύλα
 κατάλευκος
 γενναίος
 κάτασπρος

κατάμαυρος
 σβησμένα ξύλα
 εύφορος λόφος
 δειλός
 απογειώνω
 συμφωνώ

Μονομαχία με τα λόγια!

3. Παίζουμε ότι...

- α) ... είμαι ο Μπαμπούινο. Τι λέω στα άλλα ζώα;
 - β) ... είμαι ο Dube. Τι λέω στον Μπαμπούινο;
- Χρησιμοποιούμε μερικές από τις παρακάτω φράσεις:

Ακούστε όλοι: κανείς δεν θα πίνει πια νερό από δω.

Αποφάσισα πως εδώ είναι το σπίτι μου. Δεν έχεις δίκιο, ανήκουν σε όλους.

Δεν θα σε αφήσω να μας στερήσεις το νερό

Το ποτάμι και το νερό του Κανείς δεν μπορεί να...

Έτσι νομίζεις;

Έτσι βέβαια!

4. Πολλοί είναι εκείνοι που λένε ότι η ζέβρα είναι ένα όμορφο και υπερήφανο ζώο. Εσείς τι λέτε; Προσπαθήστε να την περιγράψετε, επιμένοντας στα χαρακτηριστικά που νομίζετε ότι την κάνουν να ξεχωρίζει. (π.χ. μαύρες γραμμές, χαιτή, περπάτημα...)

4.5. Γιατί η στρουθοκάμηλος έχει μακρύ λαιμό

μύθος των Sesotho

Μια φορά κι έναν καιρό η Στρουθοκάμηλος είχε κανονικό λαιμό, όπως όλα τα άλλα πουλιά. Τα χρόνια εκείνα η Στρουθοκάμηλος και ο Κροκόδειλος ήταν φίλοι. Τα άλλα ζώα είχαν προειδοποιήσει τη Στρουθοκάμηλο ότι ο Κροκόδειλος ήταν κακός και να μην του έχει εμπιστοσύνη. Η Στρουθοκάμηλος όμως που είναι μεγάλο πουλί, αλλά έχει μικρό κεφάλι και λίγο μυαλό, δεν έδωσε σημασία.

Μια μέρα ο Κροκόδειλος πεινούσε πολύ, γιατί δεν έβρισκε φαγητό. Κανένα από τα ζώα δεν τολμούσε να πάει κοντά στα λασπόνερά του, γιατί φοβόταν μήπως τα πιάσει και τα τραβήξει στον ποταμό να τα φάει.

Ο Κροκόδειλος λοιπόν είπε στην Στρουθοκάμηλο: "Καλή μου φίλη, έχω φοβερό πονόδοντο και τα δόντια μου είναι τόσο πολλά, που δεν ξέρω ποιο με πονάει. Σε παρακαλώ, βάλε το κεφάλι σου στο στόμα μου και βρες ποιο είναι".

Και λέγοντας αυτά, άνοιξε πλατιά το στόμα του.

Η Στρουθοκάμηλος, χωρίς να το σκεφτεί και πολύ, έκανε όπως της είπε. Ο Κροκόδειλος έκλεισε το κεφάλι της μέσα στο στόμα του κι άρχισε να τραβιέται πίσω, προς το νερό, όπου η Στρουθοκάμηλος θα πνίγονταν κι αυτός μετά θα την έτρωγε.

Αλλά η Στρουθοκάμηλος είναι μεγάλο και δυνατό πουλί. Φυσικά και δεν ήθελε να πεθάνει. Άρχισε να τραβιέται προς την αντίθετη πλευρά. Ο αγώνας δεν ήταν εύκολος και, καθώς τραβούσε ο ένας τον άλλον, ο λαιμός της άρχισε να τεντώνεται, να τεντώνεται και να μακραίνει. Θα πρέπει να πονούσε πολύ, μα δεν το έβαλε κάτω.

Στο τέλος ο Κροκόδειλος κουράστηκε και την άφησε. Η Στρουθοκάμηλος έτρεξε μακριά κι από τότε δεν ζει κοντά σε ποτάμια. Ακόμη και μέχρι σήμερα έχει μακρύ λαιμό και ποτέ δεν πάει κοντά σε κροκοδείλους.

1. Συζητάμε στην τάξη:

- α. Ποιο ήταν το πραγματικό πρόβλημα του κροκόδειλου και τι ζήτησε από τη στρουθοκάμηλο;
- β. Τι έκανε η στρουθοκάμηλος όταν ο κροκόδειλος έκλεισε το στόμα του;

2. Διαβάζω τι σημαίνουν οι παρακάτω φράσεις και...

έχυνε κροκοδείλια δάκρυα = τα δάκρυά του ήταν ψεύτικα, υποκριτικά
 γλίτωσε από το στόμα του λύκου = γλίτωσε από μεγάλο κίνδυνο

... βρίσκω πού ταιριάζει η καθεμιά τους στον διάλογο:

- Πώς είναι τώρα ο Τάκης;
- Πώς να είναι! Αφού,πρέπει να θεωρεί τον εαυτό του τυχερό.
- Και η Υβόνη; Τι κάνει;
- Η Υβόνη, στην αρχή, όταν έμαθε τι έγινε, αλλά εγώ πιστεύω ότι είναι ικανοποιημένη έτσι που ήρθαν τα πράγματα.

3. Διαβάζουμε την παρακάτω ιστορία και βρίσκουμε τι ομοιότητες και τι διαφορές έχει με τον μύθο της στρουθοκαμήλου.

• Υπογραμμίζουμε με πράσινο τις ομοιότητες και με κόκκινο τις διαφορές

Λύκος και ερωδιός

μύθος του Αισώπου

Ένας λύκος είχε καταπιεί ένα κόκαλο και τριγύριζε να βρει γιατρό. Συνάντησε έναν ερωδιό και τον παρακάλεσε να του βγάλει το κόκαλο κι αυτός θα τον πλήρωνε για τον κόπο του. Ο ερωδιός έχωσε τότε το κεφάλι του στο λαρύγγι του λύκου και τράβηξε το κόκαλο έξω. Του ζήτησε όμως και την αμοιβή που του είχε υποσχεθεί. Και τότε ο λύκος του λέει: «Φιλαράκο, δεν είσαι ευχαριστημένος που έβγαλες γερό το κεφάλι σου από του λύκου το στόμα, μόνο ζητάς κι άλλη αμοιβή;»

Ξέρετε ότι...

...οι κροκόδειλοι, αν κρατηθούν στην αιχμαλωσία από την γέννησή τους, αναγνωρίζουν τον κύριό τους, δεν δείχνουν φόβο ούτε επιθετικότητα, παρακαλούν για τροφή και επιτρέπουν να τους χαϊδέψει.

...οι μύθοι του Αισώπου έχουν ένα συμπέρασμα στο τέλος που τις περισσότερες φορές, αναφέρεται στις ανθρώπινες σχέσεις και συμπεριφορές. Ο μύθος με τον λύκο και τον ερωδιό, για παράδειγμα λέει ότι...

όταν κάνεις καλό στους κακούς, η μεγαλύτερη αμοιβή που μπορείς να περιμένεις είναι να μην σε πειράξουν.

Τι συμπέρασμα θα μπορούσαμε να βγάλουμε από τον μύθο των Sesotho;

4.6. Γιατί οι μαϊμούδες μοιάζουν με τους ανθρώπους

μύθος των Shona

Πριν από πολλά χρόνια οι άνθρωποι πάνω στη γη υπέφεραν από πείνα. Δεν έβρεχε και δεν μεγάλωναν τα σπαρτά. Η τροφή άρχισε να λιγοστεύει και δεν έφτανε πια για όλους.

Τότε οι μεγαλύτεροι άνδρες του χωριού συμφώνησαν να συγκεντρώσουν τα τρόφιμα που είχαν απομείνει σ' ένα ασφαλισμένο μέρος και να βάλουν φρουρούς να τα φυλάνε, να μην πάνε ζώα ή κλέφτες. Εκείνοι που διάλεξαν ήταν γενναίοι πολεμιστές και τους είχαν εμπιστοσύνη ότι δεν θα έκλεβαν.

Ο καιρός περνούσε και η ξηρασία συνεχιζόταν. Η τροφή λιγόστεψε ακόμη περισσότερο και η ποσότητα που έπαιρναν κάθε μέρα τούς άφηνε όλους πεινασμένους. Κάποια στιγμή όμως μερικοί φύλακες άρχισαν να τρώνε από τις προμήθειες. Η επόμενη φρουρά που ήρθε να τους αντικαταστήσει τους βρήκε να τρώνε ακόμα. Πολύ θυμωμένοι, τους συνέλαβαν και τους έφεραν μπροστά σε

όλο το χωριό να τους δικάσουν. Ο αρχηγός τούς είπε: "Μου φαίνεστε δυνατοί και χορτασμένοι. Τρώγατε το φαγητό που ήταν για όλους και που εμείς σας εμπιστευτήκαμε να το φυλάτε. Δεν θα σας σκοτώσουμε όμως γι' αυτή την κακή σας πράξη. Θα πάρετε ένα μάθημα που δεν θα το ξεχάσετε ποτέ. Θα μεταμορφωθείτε σε ζώα που μοιάζουν με ανθρώπους. Οι άνθρωποι όμως δεν θα σας θέλουν στα σπίτια τους, γιατί πάντοτε θα προσπαθείτε να κλέβετε. Θα κρύβεστε στα δέντρα τις κρύες μέρες του χειμώνα, ενώ εμείς θα είμαστε στα ζεστά μας σπίτια. Ποτέ ξανά δεν θα μείνετε μαζί μας!"

Μετά, ο nganga, ο μάγος του χωριού, μεταμόρφωσε τους κλέφτες σε Μαϊμούδες. Όταν εκείνοι είδαν πώς έγιναν, έτρεξαν ντροπιασμένοι να κρυφτούν στους θάμνους.

Να γιατί οι μαϊμούδες μοιάζουν με ανθρώπους, ιδιαίτερα οι θηλυκές που φροντίζουν τα μικρά τους και που μαλώνουν τα μεγαλύτερα, όταν κάνουν ανοησίες.

1. Συζητάμε στην τάξη:

- α. Ποιο πρόβλημα είχαν οι άνθρωποι του χωριού;
- β. Τι έκαναν οι φρουροί και ποια ήταν η τιμωρία τους;

2. Βρίσκω ποιες από τις λέξεις του κύκλου έχουν την ίδια σημασία και τις γράφω μαζί.

γενναίοι, φύλακες,
 ασφαλισμένο μέρος,
 φρουροί, η τροφή, άφοβοι,
 το φαγητό,
 οργισμένος, σίγουρο μέρος,
 τα τρόφιμα,
 θυμωμένος

3. Συζητάμε στην τάξη αν...

... έχουμε σκεφτεί ποτέ τι θα συμβεί πάνω στη γη αν σταματήσουν ή λιγοστέψουν οι βροχές; Ποια θα είναι τα προβλήματα;

... ξέρουμε χώρες ή περιοχές που υποφέρουν από έλλειψη νερού; Πώς είναι η ζωή των ανθρώπων εκεί;

4. Παίζουμε ότι...

- α) ... είμαστε οι φρουροί που πιάνουν τους φύλακες. Τι τους λέμε;
- β) ... είμαι ο αρχηγός και λέω στους φύλακες την τιμωρία τους.